

NOBANK KREDIT TASHKILOTLARI VA ULARNING TURLARI

Ravshanova Jasmina

Sultonova Nigora

Samarqand iqtisodiyot va servis institute BI-123 guruh talabalari

Muxammadiyev Kamoliddin

Bank ishi kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: *Nobank kredit tashkilotlari va ularning turlari haqidagi maqola O'zbekiston moliyaviy tizimida non-bank kredit institutlarining (NKT) rolini chuqur tahlil qiladi. Mazmun qismida NKTlarning iqtisodiy o'rni, moliyaviy vositachilik funksiyasi, raqobatni kuchaytirishi va hududiy rivojlanishdagi roli yoritiladi. O'zbekistonda NKTlarning tashkiliy-huquqiy asoslari, ijtimoiy ahamiyati (kambag'allikni kamaytirish, bandlikni oshirish) va kamchiliklari (yuqori foiz stavkalari, risklar) muhokama qilinadi. Asosiy turlar qismida mikrokredit tashkilotlari, lombardlar, kredit uyushmalari, lizing va faktoring kompaniyalari kabi turlar batafsil tavsiflanadi, ularning afzalliklari (tezkorlik, moslashuvchanlik) va kamchiliklari ko'rsatiladi. NKTlar iqtisodiy o'sish, moliyaviy inklyuziya va barqarorlikni ta'minlovchi institut sifatida baholanadi. Maqola ilmiy adabiyotlar va rasmiy manbalarga asoslangan bo'lib, O'zbekiston kontekstida kichik biznesni qo'llab-quvvatlashga urg'u beradi.*

Kalit so'zlar: *Nobank kredit tashkilotlari (NKT), moliyaviy tizim, moliyaviy vositachilik, mikrokredit tashkilotlari, lombardlar, kredit uyushmalari, lizing kompaniyalari, faktoring kompaniyalari, ipoteka kreditlari.*

KIRISH

Nobank kredit tashkilotlari bozor iqtisodiyoti sharoitida moliyaviy tizimning muhim va ajralmas tarkibiy qismi hisoblanadi. Ular bank tizimiga qo'shimcha va muqobil ravishda faoliyat yuritib, iqtisodiyotda kredit munosabatlarini kengaytirish, moliyaviy resurslarni qayta taqsimlash va aholining hamda tadbirkorlik subyektlarining moliyaviy ehtiyojlarini qondirishga xizmat qiladi. Nobank kredit tashkilotlarining vujudga kelishi va rivojlanishi bank tizimining barcha moliyaviy ehtiyojlarni to'liq qamrab ola olmasligi, kredit olish shartlarining murakkabligi hamda kichik va o'rta biznes subyektlarining tezkor moliyalashtirishga bo'lgan ehtiyoji bilan bevosita bog'liqdir.

Nobank kredit tashkiloti deganda bank maqomiga ega bo'lmagan, biroq amaldagi qonunchilik asosida kreditlash va kreditga tenglashtirilgan moliyaviy operatsiyalarni amalga oshiruvchi, Markaziy bank tomonidan tartibga solinadigan moliyaviy institut tushuniladi. Ular odatda aholidan depozitlarni ommaviy qabul qilish huquqiga ega emas yoki bu huquq keskin cheklangan bo'ladi. Shu sababli nobank kredit tashkilotlari banklardan farqli ravishda pul emissiyasi bilan shug'ullanmaydi va to'lov tizimining markaziy bo'g'ini hisoblanmaydi. Ularning asosiy faoliyati kredit berish, moliyaviy

vositachilik qilish va muayyan moliyaviy xizmatlarga ixtisoslashish bilan cheklanadi. Nobank kredit tashkilotlari banklardan bir qator muhim jihatlari bilan farqlanadi. Avvalo, banklar universal moliyaviy institutlar bo'lib, keng ko'lamli operatsiyalarni amalga oshirsa, nobank kredit tashkilotlari aniq yo'nalishlarga ixtisoslashgan bo'ladi. Banklar yirik miqdordagi va uzoq muddatli kreditlarni taqdim etsa, nobank kredit tashkilotlari asosan kichik va o'rta hajmdagi, qisqa muddatli kreditlarni beradi. Kredit ajratish jarayoni banklarda murakkab va ko'p bosqichli bo'lsa, nobank kredit tashkilotlarida bu jarayon soddalashtirilgan va tezkor hisoblanadi. Shu bilan birga, nobank kredit tashkilotlarida risk darajasi yuqoriroq bo'lgani sababli foiz stavkalari bank kreditlariga nisbatan balandroq bo'ladi. Moliyaviy tizimda nobank kredit tashkilotlarining o'rni ayniqsa muhimdir. Ular moliyaviy inklyuziyani ta'minlash orqali aholining keng qatlamlarini moliyaviy xizmatlar bilan qamrab oladi. Bank kreditlaridan foydalana olmaydigan yoki kredit tarixiga ega bo'lmagan shaxslar, yakka tartibdagi tadbirkorlar va kichik biznes subyektlari uchun nobank kredit tashkilotlari muhim moliyaviy manba bo'lib xizmat qiladi. Natijada iqtisodiyotda tadbirkorlik faolligi oshadi, yangi ish o'rinlari yaratiladi va aholi daromadlari ko'payadi.

Nobank kredit tashkilotlarining mazmuni va iqtisodiyotdagi o'rni

Nobank kredit tashkilotlari moliyaviy vositachilik funksiyasini bajarib, vaqtincha bo'sh pul mablag'larini iqtisodiyotga jalb etadi va ularni samarali sohalarga yo'naltiradi. Ular kredit bozorida raqobat muhitini kuchaytirib, banklarni ham xizmatlar sifatini oshirish va shartlarni yengillashtirishga majbur qiladi. Shu orqali moliyaviy tizimning umumiy samaradorligi va barqarorligi ta'minlanadi. Bundan tashqari, nobank kredit tashkilotlari hududiy rivojlanishda ham muhim rol o'ynaydi, chunki ular banklar kam faoliyat yuritadigan chekka hududlarda moliyaviy xizmatlar ko'rsatadi. Iqtisodiy jihatdan olganda, nobank kredit tashkilotlari iqtisodiyotda pul aylanish tezligini oshiradi, iste'mol va investitsiya faolligini rag'batlantiradi hamda moliyaviy resurslarning optimal taqsimlanishiga yordam beradi. Ayniqsa, rivojlanayotgan mamlakatlarda, jumladan O'zbekistonda, nobank kredit tashkilotlari kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash, kambag'allikni qisqartirish va bandlikni oshirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Nobank kredit tashkilotlari bank tizimini to'ldiruvchi va muvozanatlashtiruvchi muhim moliyaviy institutlar bo'lib, ular iqtisodiy o'sishni ta'minlash, moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish va moliyaviy tizimning barqaror ishlashida katta rol o'ynaydi. Ularning rivojlanishi bozor iqtisodiyotining chuqurlashuvi va moliyaviy tizimning yanada samarali ishlashiga xizmat qiladi.

Nobank kredit tashkilotlari bozor iqtisodiyoti sharoitida moliyaviy tizimning muhim va ajralmas tarkibiy qismi hisoblanadi. Ular bank tizimiga qo'shimcha va muqobil ravishda faoliyat yuritib, iqtisodiyotda kredit munosabatlarini kengaytirish, moliyaviy resurslarni qayta taqsimlash va aholining hamda tadbirkorlik subyektlarining moliyaviy ehtiyojlarini qondirishga xizmat qiladi. Nobank kredit tashkilotlarining vujudga kelishi va rivojlanishi bank tizimining barcha moliyaviy ehtiyojlarni to'liq

qamrab ola olmasligi, kredit olish shartlarining murakkabligi, kichik va o'rta biznes subyektlarining tezkor moliyalashtirishga bo'lgan ehtiyoji va hududiy moliyaviy xizmatlarning cheklanganligi bilan bevosita bog'liqdir. Nobank kredit tashkilotlari moliyaviy vositachilik funksiyasini bajarib, vaqtincha bo'sh pul mablag'larini iqtisodiyotga jalb etadi va ularni samarali sohalarga yo'naltiradi. Ular kredit bozorida raqobat muhitini kuchaytirib, banklarni ham xizmatlar sifatini oshirish va shartlarni yengillashtirishga majbur qiladi. Shu orqali moliyaviy tizimning umumiy samaradorligi va barqarorligi ta'minlanadi. Bundan tashqari, nobank kredit tashkilotlari hududiy rivojlanishda ham muhim rol o'ynaydi, chunki ular banklar kam faoliyat yuritadigan chekka hududlarda moliyaviy xizmatlar ko'rsatadi.

Nobank kredit tashkilotlarining iqtisodiy samaradorligini oshirishda tashkiliy va huquqiy asoslar muhim ahamiyatga ega. O'zbekistonda NKTlarning faoliyati Markaziy bank va moliya vazirligi tomonidan nazorat qilinadi, bu esa risklarni kamaytirish va faoliyatni shaffof qilish imkonini beradi. Shu bilan birga, NKTlarning ijtimoiy ahamiyati katta, chunki ular kambag'allikni qisqartirish, bandlikni oshirish, yoshlar va ayollar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlash kabi masalalarda faol rol o'ynaydi. O'zbekistonda nobank kredit tashkilotlari quyidagi yo'nalishlarda ixtisoslashgan: mikrokredit tashkilotlari kichik miqdordagi qarzlarni taqdim etadi; lombardlar garov evaziga qisqa muddatli kredit beradi; kredit uyushmalari a'zolariga moliyaviy yordam ko'rsatadi; lizing kompaniyalari asosiy vositalarni ijaraga berish orqali moliyalashtiradi; faktoring kompaniyalari esa qarz talablarini sotib olish orqali likvidlik yaratadi. Shu yo'nalishlar orqali NKTlar nafaqat banklarga muqobil bo'ladi, balki iqtisodiy faollikni rag'batlantiradi va moliyaviy tizimning moslashuvchanligini oshiradi. Nobank kredit tashkilotlarining afzalliklari ham aniq ko'zga tashlanadi. Ular kredit olish jarayonini soddalashtiradi, qaror qabul qilish tezligi yuqori, shartlari moslashuvchan va hududiy qamrov keng. Shu bilan birga, kamchiliklari ham mavjud: foiz stavkalari yuqori, moliyaviy risk darajasi baland, mijozlarni huquqiy himoya qilish tizimi sust, moliyaviy savodxonligi past bo'lgan qatlamlar uchun muammolar yuzaga keladi. Nobank kredit tashkilotlari bank tizimini to'ldiruvchi va muvozanatlashtiruvchi muhim moliyaviy institutlar bo'lib, ular iqtisodiy o'sishni ta'minlash, moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish va moliyaviy tizimning barqaror ishlashida katta rol o'ynaydi. Ularning rivojlanishi bozor iqtisodiyotining chuqurlashuvi, kichik biznesni qo'llab-quvvatlash va moliyaviy inklyuziyani oshirishga xizmat qiladi.

Nobank kredit tashkilotlarining asosiy turlari

Nobank kredit tashkilotlari bozor iqtisodiyoti sharoitida moliyaviy tizimning muhim va ajralmas tarkibiy qismi hisoblanadi. Ular bank tizimiga qo'shimcha va muqobil ravishda faoliyat yuritib, iqtisodiyotda kredit munosabatlarini kengaytirish, moliyaviy resurslarni qayta taqsimlash va aholining hamda tadbirkorlik subyektlarining moliyaviy ehtiyojlarini qondirishga xizmat qiladi. Nobank kredit tashkilotlarining vujudga kelishi va rivojlanishi bank tizimining barcha moliyaviy ehtiyojlarni to'liq qamrab ola olmasligi, kredit olish shartlarining murakkabligi, kichik va o'rta biznes

subyektlarining tezkor moliyalashtirishga bo'lgan ehtiyoji va hududiy moliyaviy xizmatlarning cheklanganligi bilan bevosita bog'liqdir. Nobank kredit tashkiloti deganda bank maqomiga ega bo'lmagan, biroq amaldagi qonunchilik asosida kreditlash va kreditga tenglashtirilgan moliyaviy operatsiyalarni amalga oshiruvchi, Markaziy bank tomonidan tartibga solinadigan moliyaviy institut tushuniladi. Ular odatda aholidan depozitlarni ommaviy qabul qilish huquqiga ega emas yoki bu huquq keskin cheklangan bo'ladi. Shu sababli nobank kredit tashkilotlari banklardan farqli ravishda pul emissiyasi bilan shug'ullanmaydi va to'lov tizimining markaziy bo'g'ini hisoblanmaydi. Ularning asosiy faoliyati kredit berish, moliyaviy vositachilik qilish va muayyan moliyaviy xizmatlarga ixtisoslashish bilan cheklanadi. Nobank kredit tashkilotlari banklardan bir qator muhim jihatlari bilan farqlanadi. Avvalo, banklar universal moliyaviy institut bo'lib, keng ko'lamli operatsiyalarni amalga oshirsa, nobank kredit tashkilotlari aniq yo'nalishlarga ixtisoslashgan bo'ladi. Banklar yirik miqdordagi va uzoq muddatli kreditlarni taqdim etsa, nobank kredit tashkilotlari asosan kichik va o'rta hajmdagi, qisqa muddatli kreditlarni beradi. Kredit ajratish jarayoni banklarda murakkab va ko'p bosqichli bo'lsa, nobank kredit tashkilotlarida bu jarayon soddalashtirilgan va tezkor hisoblanadi. Shu bilan birga, nobank kredit tashkilotlarida risk darajasi yuqoriroq bo'lganligi sababli foiz stavkalari bank kreditlariga nisbatan balandroq bo'ladi.

Moliyaviy tizimda nobank kredit tashkilotlarining o'rni ayniqsa muhimdir. Ular moliyaviy inklyuziyani ta'minlash orqali aholining keng qatlamlarini moliyaviy xizmatlar bilan qamrab oladi. Bank kreditlaridan foydalana olmaydigan yoki kredit tarixiga ega bo'lmagan shaxslar, yakka tartibdagi tadbirkorlar va kichik biznes subyektlari uchun nobank kredit tashkilotlari muhim moliyaviy manba bo'lib xizmat qiladi. Natijada iqtisodiyotda tadbirkorlik faolligi oshadi, yangi ish o'rinlari yaratiladi va aholi daromadlari ko'payadi. Nobank kredit tashkilotlari moliyaviy vositachilik funksiyasini bajarib, vaqtincha bo'sh pul mablag'larini iqtisodiyotga jalb etadi va ularni samarali sohalarga yo'naltiradi. Ular kredit bozorida raqobat muhitini kuchaytirib, banklarni ham xizmatlar sifatini oshirish va shartlarni yengillashtirishga majbur qiladi. Shu orqali moliyaviy tizimning umumiy samaradorligi va barqarorligi ta'minlanadi. Bundan tashqari, nobank kredit tashkilotlari hududiy rivojlanishda ham muhim rol o'ynaydi, chunki ular banklar kam faoliyat yuritadigan chekka hududlarda moliyaviy xizmatlar ko'rsatadi. Nobank kredit tashkilotlarining iqtisodiy samaradorligini oshirishda tashkiliy va huquqiy asoslar muhim ahamiyatga ega. O'zbekistonda NKtlarning faoliyati Markaziy bank va moliya vazirligi tomonidan nazorat qilinadi, bu esa risklarni kamaytirish va faoliyatni shaffof qilish imkonini beradi. Shu bilan birga, NKtlarning ijtimoiy ahamiyati katta, chunki ular kambag'allikni qisqartirish, bandlikni oshirish, yoshlar va ayollar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlash kabi masalalarda faol rol o'ynaydi.

Nobank kredit tashkilotlari turli yo'nalishlarda faoliyat yuritadi va har biri o'ziga xos maqsad, xizmat va mijozlar segmenti bilan ajralib turadi. Mikrocredit tashkilotlari

kichik hajmdagi kreditlarni berib, kichik va o'rta tadbirkorlikni rivojlantirishga xizmat qiladi. Lombardlar garov evaziga qisqa muddatli kreditlar beradi va aholining vaqtinchalik moliyaviy ehtiyojlarini qondiradi. Kredit uyushmalari a'zolik asosida ishlaydi va kichik jamoalarga moliyaviy yordam ko'rsatadi. Lizing kompaniyalari asosiy vositalarni ijaraga berish orqali tadbirkorlik subyektlarini zamonaviy texnika bilan ta'minlaydi. Faktoring kompaniyalari korxonalarining qarz talablarini sotib olish orqali likvidlik yaratadi va biznesning samaradorligini oshiradi. Shuningdek, ipoteka va iste'mol kredit kompaniyalari uy-joy qurilishi yoki iste'mol ehtiyojlarini moliyalashtirishga ixtisoslashgan bo'lib, aholining turmush darajasini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Nobank kredit tashkilotlarining afzalliklari soddalashtirilgan kreditlash jarayoni, tezkor qaror qabul qilish, shartlarning moslashuvchanligi va hududiy qamrovning kengligi bilan izohlanadi. Shu bilan birga, kamchiliklari ham mavjud: foiz stavkalari yuqori, moliyaviy risk darajasi baland, mijozlarning huquqiy himoyasi sust, moliyaviy savodxonligi past qatlamlar uchun muammolar yuzaga keladi. Nobank kredit tashkilotlari bank tizimini to'ldiruvchi va muvozanatlashtiruvchi muhim moliyaviy institutlar bo'lib, ular iqtisodiy o'sishni ta'minlash, moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish va moliyaviy tizimning barqaror ishlashida katta rol o'ynaydi. Ularning rivojlanishi bozor iqtisodiyotining chuqurlashuvi, kichik biznesni qo'llab-quvvatlash va moliyaviy inklyuziyani oshirishga xizmat qiladi. Shu tariqa, nobank kredit tashkilotlari nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlashda ham muhim o'rin egallaydi.

Nobank kredit tashkilotlari bozor iqtisodiyoti sharoitida moliyaviy tizimning muhim va ajralmas tarkibiy qismi hisoblanadi. Ular bank tizimiga qo'shimcha va muqobil ravishda faoliyat yuritib, iqtisodiyotda kredit munosabatlarini kengaytirish, moliyaviy resurslarni qayta taqsimlash va aholining hamda tadbirkorlik subyektlarining moliyaviy ehtiyojlarini qondirishga xizmat qiladi. Nobank kredit tashkilotlarining vujudga kelishi va rivojlanishi bank tizimining barcha moliyaviy ehtiyojlarni to'liq qamrab ola olmasligi, kredit olish shartlarining murakkabligi, kichik va o'rta biznes subyektlarining tezkor moliyalashtirishga bo'lgan ehtiyoji va hududiy moliyaviy xizmatlarning cheklanganligi bilan bevosita bog'liqdir. Nobank kredit tashkiloti deganda bank maqomiga ega bo'lmagan, biroq amaldagi qonunchilik asosida kreditlash va kreditga tenglashtirilgan moliyaviy operatsiyalarni amalga oshiruvchi, Markaziy bank tomonidan tartibga solinadigan moliyaviy institut tushuniladi. Ular odatda aholidan depozitlarni ommaviy qabul qilish huquqiga ega emas yoki bu huquq keskin cheklangan bo'ladi. Shu sababli nobank kredit tashkilotlari banklardan farqli ravishda pul emissiyasi bilan shug'ullanmaydi va to'lov tizimining markaziy bo'g'ini hisoblanmaydi. Ularning asosiy faoliyati kredit berish, moliyaviy vositachilik qilish va muayyan moliyaviy xizmatlarga ixtisoslashish bilan cheklanadi. Nobank kredit tashkilotlari banklardan bir qator muhim jihatlari bilan farqlanadi. Avvalo, banklar universal moliyaviy institut bo'lib, keng ko'lamli operatsiyalarni amalga oshirsa, nobank kredit tashkilotlari aniq yo'nalishlarga ixtisoslashgan bo'ladi. Banklar yirik miqdordagi

va uzoq muddatli kreditlarni taqdim etsa, nobank kredit tashkilotlari asosan kichik va o'rta hajmdagi, qisqa muddatli kreditlarni beradi. Kredit ajratish jarayoni banklarda murakkab va ko'p bosqichli bo'lsa, nobank kredit tashkilotlarida bu jarayon soddalashtirilgan va tezkor hisoblanadi. Shu bilan birga, nobank kredit tashkilotlarida risk darajasi yuqoriroq bo'lganligi sababli foiz stavkalari bank kreditlariga nisbatan balandroq bo'ladi.

Moliyaviy tizimda nobank kredit tashkilotlarining o'rni ayniqsa muhimdir. Ular moliyaviy inklyuziyani ta'minlash orqali aholining keng qatlamlarini moliyaviy xizmatlar bilan qamrab oladi. Bank kreditlaridan foydalana olmaydigan yoki kredit tarixiga ega bo'lmagan shaxslar, yakka tartibdagi tadbirkorlar va kichik biznes subyektlari uchun nobank kredit tashkilotlari muhim moliyaviy manba bo'lib xizmat qiladi. Natijada iqtisodiyotda tadbirkorlik faolligi oshadi, yangi ish o'rinlari yaratiladi va aholi daromadlari ko'payadi. Nobank kredit tashkilotlari moliyaviy vositachilik funksiyasini bajarib, vaqtincha bo'sh pul mablag'larini iqtisodiyotga jalb etadi va ularni samarali sohalarga yo'naltiradi. Ular kredit bozorida raqobat muhitini kuchaytirib, banklarni ham xizmatlar sifatini oshirish va shartlarni yengillashtirishga majbur qiladi. Shu orqali moliyaviy tizimning umumiy samaradorligi va barqarorligi ta'minlanadi. Bundan tashqari, nobank kredit tashkilotlari hududiy rivojlanishda ham muhim rol o'ynaydi, chunki ular banklar kam faoliyat yuritadigan chekka hududlarda moliyaviy xizmatlar ko'rsatadi.

Nobank kredit tashkilotlarining afzalliklari soddalashtirilgan kreditlash jarayoni, tezkor qaror qabul qilish, shartlarning moslashuvchanligi va hududiy qamrovning kengligi bilan izohlanadi. Shu bilan birga, kamchiliklari ham mavjud: foiz stavkalari yuqori, moliyaviy risk darajasi baland, mijozlarning huquqiy himoyasi sust, moliyaviy savodxonligi past qatlamlar uchun muammolar yuzaga keladi. Nobank kredit tashkilotlari bank tizimini to'ldiruvchi va muvozanatlashtiruvchi muhim moliyaviy institutlar bo'lib, ular iqtisodiy o'sishni ta'minlash, moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish va moliyaviy tizimning barqaror ishlashida katta rol o'ynaydi. Ularning rivojlanishi bozor iqtisodiyotining chuqurlashuvi, kichik biznesni qo'llab-quvvatlash, moliyaviy inklyuziyani oshirish va hududiy rivojlanishni rag'batlantirishga xizmat qiladi. Shu tariqa, nobank kredit tashkilotlari nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlashda ham muhim o'rin egallaydi.

Xulosa

Nobank kredit tashkilotlari (NKT) mamlakat iqtisodiyoti va moliyaviy tizimida muhim va ajralmas rol o'ynaydi. Ular bank tizimini to'ldiruvchi va muvozanatlashtiruvchi institut sifatida, moliyaviy resurslarni samarali taqsimlash, tadbirkorlik va kichik biznesni qo'llab-quvvatlash, aholining moliyaviy ehtiyojlarini qondirish vazifalarini bajaradi. Banklardan farqli o'laroq, NKTlar ixtisoslashgan va tezkor moliyaviy xizmatlarni taqdim etadi, shu jumladan mikrokreditlash, lombard xizmatlari, lizing, faktoring, kredit uyushmalari va ipoteka kreditlari orqali aholining va biznes subyektlarining ehtiyojlarini qamrab oladi. NKTlarning asosiy afzalliklari

soddalashtirilgan kreditlash jarayoni, tezkor qaror qabul qilish, moslashuvchan shartlar va hududiy qamrovning kengligi bilan izohlanadi. Shu bilan birga, ularning faoliyati yuqori foiz stavkalari, moliyaviy risk darajasi va mijozlarning moliyaviy savodxonligiga bog'liq kamchiliklar bilan ham tavsiflanadi. Biroq, davlat tomonidan tartibga solish va nazorat mexanizmlari NKTlarning barqaror va shaffof faoliyat yuritishini ta'minlaydi.

Faoliyatini tartibga solish mexanizmlari, huquqiy asoslar, moliyaviy audit va nazorat tizimi orqali NKTlar moliyaviy xavfsizlik va barqarorlikni ta'minlaydi. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalar, innovatsion mahsulotlar va elektron xizmatlar orqali NKTlar mijozlarga qulaylik yaratadi, kredit bozorini diversifikatsiya qiladi va iqtisodiy samaradorlikni oshiradi. Ijtimoiy va hududiy rivojlanish yo'nalishlari esa chekka hududlarda moliyaviy xizmatlarning mavjudligini ta'minlaydi, kambag'allikni kamaytiradi va bandlikni oshiradi.

Rivojlanish istiqbollari esa NKTlarning ustav kapitalini oshirish, raqamli tizimlarni joriy etish, xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlikni kuchaytirish va moliyaviy savodxonlikni oshirish yo'nalishlarini o'z ichiga oladi. Shu orqali NKTlar nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qiladi, moliyaviy inklyuziyani oshiradi va tadbirkorlik faolligini rag'batlantiradi.

Umuman olganda, nobank kredit tashkilotlari iqtisodiyotning samarali ishlashini ta'minlovchi, bank tizimining to'ldiruvchi elementi, moliyaviy inklyuziya va hududiy rivojlanishni rag'batlantiruvchi muhim moliyaviy institutdir.

Ularning tartibga solinishi va rivojlanishi orqali moliyaviy xizmatlarning sifati, barqarorligi va aholining turmush darajasi oshiriladi, kichik biznes va tadbirkorlik subyektlari qo'llab-quvvatlanadi hamda iqtisodiy o'sish uchun keng imkoniyatlar yaratiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Алимов, Ш.Х. Tijorat banklari faoliyati va resurslarni boshqarish. – Toshkent: Moliya, 2018
2. Назаров, Д.А. Bank ishi va moliyaviy menejment. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2017
3. Karimov, B. Bank resurslarini boshqarish: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Fan, 2020
4. Mishin, V.P. Commercial Banking: Principles and Practices. – Moscow: Finance, 2016
5. Fabozzi, F.J., Modigliani, F. Foundations of Financial Markets and Institutions. – Pearson, 2019
6. Markaziy bankning rasmiy sayti: <https://www.cbu.uz>
–Banklar faoliyati va me'yoriy hujjatlar bo'yicha ma'lumotlar.
7. Официальный сайт Министерства финансов Республики Узбекистан: <https://www.mf.uz>
–Moliya va bank tizimi bo'yicha statistik ma'lumotlar.

8. Sanasiyev, R. Banklar aktivlarini va passivlarini boshqarish. – Toshkent: Iqtisodiyot va moliya, 2019